

Györffi Kálmán

A nagy kórház

Elbeszélések

Kriterion Könyvkiadó
Bukarest 1981

A mellény

Menyhért, nyugdíjas segédmunkás fölébredt.

Nyújtózkodott egy jólesőt. Felkönyökölt, két karját szét-
verve ásított, aztán keze fejével megütögette a száját.

Megnézte az éjjeliszekrényen serénykedő órát: „Fél
nyolc, ammä' igen, jól kialudtam magam.“

Aztán eszébe jutott: vasárnap van, ószerre akart menni,
lukas már a hóbelevanc, nem ártana fölfrissíteni.

De hát... az ágy a bűn fészke, olyan, mint az asszony,
az ember igyekszik bennemaradni.

Ennélfogva ráérősen szemlélgette a repedéseket a plafo-
non: „Asse' vót ott, asse' vót ott. A múltkorjában.“

S mert kevés a repedés, hát fölkel. Odacammog a mos-
dóhoz, kilöttyinti szeméből az álmat.

Aztán cigarettára gyújt. Közben felöltözik, a rádiót is
bekapcsolja, népzene-t keres.

Eszik: „A drága jó paszulykonzerv! Mi lenne szegény
Menyhértből, ha te nem vónál?“

Közben nézi a fényképeket a falon. „Elmentél, ugye?“
Minden indulat nélkül mondja. A feleségének.

Mellette a két fiú. Összefogózza. Az egyik Galacon, a
másik Resicán. Nyomják az ipart.

Az ajtóból visszanez. „A gázt elötöttem, a rádiót kikap-
csótam, az ablak becsukva. Orlájt, ahogy Pisti mondta vót,
a kicsapott egyetemista.“

...

Menyhért, nyugdíjas segédmunkás az ószer felé ballag.
Járása városon kissé csámpásnak, falun inkább komótosnak
mondható. A két tömbházsor közötti tér előtt megtorpan,
„ezt már kaszálni kéne“, gondolja. Az öltözéke viseltes,
gondozatlan, mint az olyan emberé, aki már régóta egyedül
él. Az ószeren a megszokott látvány fogadja, színes, zsi-
bongó embertömeg a hosszú, kanyargó sorok között, ő is belé-
keveredik a nézelődők közé, hagyja, hogy magával sodorja
a tömeg.

Figyelte az újságpapírra kirakott holmit, ahol valami
neki tetszőt látott, ott megállt, felemelt egy-egy nadrágot,

inget, megvizsgált egy-egy szvettert, kabátot, aztán továbbment. Egy helyen végül alkuba bocsájtkozott, idős ember árulta a holmit, nem is kért sokat értük, de hát az ember azért jár az ószerre, hogy alkudozzon. Szürke, erős anyagból készült nadrágot, két kockás inget meg egy sötétkék színű kötött mellényt válogatott félre a rakásból, sokáig egyezkedett a gazdájukkal, aztán amikor elfogadhatónak találta az árat, kifizette. Összecsavarta a ruhákat, a hóna alá vette a csomagot és tovább sétált. Otthon aztán felvette a nadrágot, úgy állt rajta, mintha rászabták volna. Csak most vette észre, hogy a zsebe mellett pénz nagyságú, de ugyanabból az anyagból tett folt van — mit számít az! Az inget nem tudta a nyakán összegombolni, de kihajtotta a kötött mellényre, jól érezte magát ezekben az idegen holmikban. „És most lemész, és megiszol egy üveg sört — mondta magának —, hiszen ez jó üzlet volt, megérdemled.“

Még egyszer végignézett magán, aztán bezárta az ajtót, és a sarki kiskocsmá felé indult.

Mielőtt belépett, megtapogatta zsebében a pénztárcáját, a keze még nem igazodott hozzá ezekhez a zsebekhez. Szerette ezt az olcsó vendéglőt, ilyenkor, vasárnap délben zsúfolt volt és zajos, de máskor alig néhány asztalnál üldögéltek. Sört rendelt a pultnál, a két üveget melléhez szorította, kezében a pohárral egy sarokasztalhoz ült.

Körülnézett.

Mellette, a szomszéd asztalnál idősebb asszony üldögélt, lógó mellű, sovány. Törékeny ujjai között kis pohár rumot forgatott.

Az asszony révedezve visszanézett rá, aztán elkapta róla a szemét. Kicsit később megérezte, hogy most figyelmesebben néz rá az asszony. „Nocsak — gondolta Menyhért —, a végén még sikerem is lesz.“ Visszanézett hát legényesen.

A nő megrázta kicsit a fejét, aztán poharát két ujjá közé csippentve fölállt, átült szépen az asztalához. Csendesen üldögélt, a hallgatása egészen zavarba hozta az öreget. A nő nem nézett rá, barna szemei valahol a melle táján motoztak.

— Ezt a mellényt én kötöttem — mondta szomorúan. Hallgatott, aztán újrakezdte:

— Ezt a mellényt én kötöttem, ezt az inget én mostam, ezt a nadrágot én stopoltam be, amikor kiégetted a cigarettáddal!

Előrehajolt, az állát asztalon nyugvó keze fejére fektette, és most belenézett a férfi szemébe.

— Miért mentél el, Józsi — kérdezte szemrehányóan —, hová mentél el, Józsi?

— De hát én Menyhért vagyok, könnyörgöm alássan — mondta megrökönyödve Menyhért.

— Te Józsi vagy — mondta a nő. — Mert ezt a mellényt én kötöttem neked, ezt az inget én mostam neked, ezt a nadrágot én foltoztam neked. Akkor te Józsi vagy!

...
Este van. Menyhért, nyugdíjas segédmunkás fekszik az ágyon.

Nem mozdul, bár a karja már elzsibbadt, de nem akarná, hogy megébredjen az asszony.

Az csendesén szuszog, arcán ragyog az elégedettség, szürke haja szétterül a férfi karján.

„Ammá’ igen — gondolja Menyhért —, jól bevásároltam, ki hitte vóna!”

Az órásimester

1

Ó, gyönyörű volt ez a műhely, a kisváros egyetlen órajavító műhelye, kirakatában azokkal a szép, apró fogaske-rekkel meg a ragyogó, zománcos óraszámplapokkal a vérvörös bársonnyal borított polcokon, gyönyörű volt ez a műhely a beüvegezett pultjával, az üveg alatt a rengeteg karórával meg zsebórával, és a dolgozóasztalkán a szépen sorba állított nagyítókkal, csipeszekkel, parányi csavarhúzókkal, kis kalapácsokkal, ollónyi harapófogókkal;

— Ilyen tisztaságot a fogorvosnál sem talál, uram — mondta valamikor Miklós, illetve

— Ilyen tisztaságot a fogorvosnál sem talál, elvtársam — mondogatja mindenkinek Miklós bácsi.

Olyankor büszkén körülnéz az öreg, számba veszi egyenként a falon az órákat, azokat a pötyögő kis faliórákat, azokat a bűgő, faburkolatos, zengő órákat, a sallangos, zenélő órákat, a színes, kakukkos órákat, a komoly, beüvegezett, nagy ingaórákat, legelteti rajtuk a szemét jólesően az öreg, és amikor az a rengeteg óra hirtelen táncra perdül, hogy elüsse az egészséget, vagy pláné a delet, olyankor féloldalra hajtja fejét az öreg, kikukkint kéjesen a kezében lévő apró kis karórából, szemét is lehunyja a nagyítócső alatt, úgy hallgatja végig a kondulásokat, huhhinta-sokat, pendüléseket, dobbanásokat, az orrlyuka tágra nyílik, mintha valósággal belélegezné ezt a zenebonát, ezt a — csupán az ő fülének — mennyei zenét, olyankor a kezében ritmusra mozog a csavarhúzó, mintha vezényelné ezt az elszabadult, megvadult zenekart: fortissimo! tíz! tizenegy! tizenkettő! stop!

2

De egy idő óta valahogy nincs kedve meghallgatni ezeket az órákat.

Idegesen, valami sértődött pillantással kapja fel a fejét, amikor ütni kezdenek.

Az állán úgy ugrál az ín, úgy markolja meg a legnagyobb kalapácsot, mint aki gyilkolni készül.

Fél éve van a nyugdíjazásig.

Az emberek pedig ugyanúgy lépnek be a kis műhelybe, mint azelőtt, nem akarják tudomásul venni az öreg bajait, hiába panaszkodik nekik, csak topognak az üveges pult túlsó oldalán, és ilyeneket kérdeznek: — Aztán mikorra lesz kész ez a vekker, Miklós bácsi?

— Aztán mikorra lesz kész ez a Doxa, Miklós bácsi? — kérdezi Nagy Dénes.

— Aztán mikorra lesz meg ez a Pobeda, Miklós bácsi? — kérdezi Kis Sándor.

— Haj — mondja olyankor az öreg —, nagy dolog az óra, mert az időt mutatja, azzal nem lehet fuserálni, mert az, elvtársam, mindennél fontosabb! Hajaj, nem is gondolják az emberek, milyen nagy dolog az idő!

— Lám — panaszolja aztán —, engemet is egy félév múlva nyugdíjba küldenek, pedig a kezem sem remeg, a szemem is jó...

De hát az embereket nem érdekli az öregember baja, amikor mindenkinek megvan a magáé odahaza meg a munkahelyen... Felépül az új kultúrház is lassan, különben is most adják át a konfekciógyárat, szabályozni fogják a nagy folyót, ki hitte volna...

— Hogy, csak egy hét múlva lesz meg? — csodálkozik Nagy Dénes.

— Hogy, ehhez a kis szabályozáshoz magának négy nap kell? — hüledezik Kis Sándor. — Hiszen ezelőtt egy nap alatt beállította!

— Hajaj, sok a munka — raveszkodik az öreg —, sok a munka, na, hiába...

3

Június huszonhetedikén délben két órakor levette az öreg a szemére csippentett nagyítót. Letette az asztalra, felállt és megmosta a kezét. Aztán felvette a kiskabátját, kiakasz-

totta a cetlit a kirakatba, és bezárta az ajtót maga mögött.
„Csak rohanni — mormogta. — Más bajával nem tördödni — sziszegte. — Csak önmagunkkal foglalkozni — suttogota. — Hát akkor lássuk!”

Gúnyosan vigyorgott a szembejövők arcába.

A templomtorony óráján a mánus zökkent egyet.

Meleg volt.

— Aranka elvtársnő — mondta Szabó Dénes, a szak-szervezeti titkár —, magánál hány óra van, lesz szíves, mert az enyém megállt, hogy a fene ott enné meg . . .

— Tanár elvtárs, már ki kellett volna csengessenek — mondta Nagy Rozália, szemtelen tizedikes tanuló —, mert az ér óráim pontosan kettőkor megállt . . .

— Az úristenit a forgalmistának — mondta Fórika Ignác harmadik kategóriájú mozdonyvezető —, hát már egy negyedórája itt rostokolunk . . .

— A szentségit az elárusítóinak — mondta Kozma Amália vevő —, hát kettőkor indultam el otthonról, s még mindig nem nyitott ki az üzlet.

— A jómindenségit, hát mind tönkremennek a mai felvételek, ha nem tudom, mikor vegyem ki őket a hívóból — mondta Tihamér, a városi fényképész.

4

Ezen a délutánon megbabonázva meredt a sűrű sorokban összeverődött tömeg az órásműhely díszes kirakatában vörös bársonyra tűzött cetlire: NYUGDÍJAZÁSOM MIATT — ZARVA!